Budapest, 25. Mai 1888. Neue Jüdische Pester Zeitung. Fünfter Jahrgang Nr. 58.

נייע יידישע פעסטער צייטונג

ארגאן פיר פאָליטיק, האנדעל, פערקעהר אונד יידיש-קאָנפעססיאָנעללע אינטערעססען.

ערשיינט דרייםאל וואָכענטליך: מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג. פיר יעדעם פרייטאג-בלאטטע ערשיינט איינע פעפאראט-בייאלגע אין בוכ-פאָרם, יידיש-וויססענשאפטליכען אינהאלטעס. אנצייגען אונד קאָנקורזע פאָן נעמיינדען ווערדען בילליגסט בערעכנעט. רעדאקציאָן אונד עקספעדיציאָן: וואיטצנער-בולעוואַרד פאַראָקקאָנער-הויז.

פרענומעראציאָנסגעלדער, זאָוויא אללע זענדונגען זינד גאנץ איינפאך צו אדרעססירען אן מאָריטץ בוריאן אין בודאפעסט. Moritz Burian in Budapest.

פרענומעראציאָנס-פרייז דעס בלאטטעס זאממט פרייטאג-בייאלגע. פיר עסטערייך-אונגארן: גאנציאָהריג 8 גולדען, האלביאָהריג 4 גולדען, פירטעליאָהריג 2 גולדען. פיר דאס אויסלאנד: גאנציאָהריג 10 גולד׳, האלביאָהריג 5 גולד׳, פירטעליאָהריג 2 גולד׳ 50 קר.

בודאפעסט פרייטאג, טו׳ סיון ה תרמ״ח. | רעדאקטער: מ׳ עהרענטהייל. | פינפטער יאהרגאנג, נוממער 58

שווארצע פונקטע.

דאס שראָפפע אויפטרעטען דער דייטשען רעגיערונג דען האנדעלס-אינטערעססען רוסלאנדס געגענאיבער בילדעט הייטע נאָך אימטער דען הויפטפונקט, מיט דעם זיך אללע פאָליטישען קאָפּפע אין אייראָפּא לעבהאפט בעפאססען! מאן ווירד זיך וואָהל עראיננערן, וועלך׳ פאסט בעשאָמענדע שטעללונג ביסמארק נאָך פאָר קורצעם איינגאהם אונד אום יעדען פרייז פעסטהיעלט, אום נור אין פעטערסבורג קיינען אַ ר ג ע ר, קיינע מיסשטיממונג הערפאָרצורופען. אָב עס איינע וואהרהייט אָדער בלאָס שעניאלע ערדיכטונג איזט, דאס בלייבט זיך וואָהל גלייך, אבער געוויס איזט עס, דאס אין גאנץ דייטשלאנד מיט פיעלעם אייפער דיא בעהויפטונג פערברייטעט ווארדע, וואָנאָך קאיזער ווילהעלם איינינע שטונדען פאָר זיינעם הינשיידען דען וואונש געאייסערט האָטטע: „מאן מאָגע דאָך דען רוסישען קאיזער מיט אללער שאָנונג אונד צופאָרקאָממענהייט בעהאנדעלן, דא דיעס דען אינטערעססען דעם דייטשען רייכעס פאָן גראָסעם נוטצען זייא!" — וויר גלויבען זעלבסט, דאס לעטצטערע בעהויפטונג נור ערדיכטעט ווארדע אונד צוואר פאָן קיינעם גערינגערען, אלס דעם פירסטען ביסמארק זעלבסט, דאמיט ער אין דיעזען אנגעבליך קאיזערליכען וואָרטען איינע שטיטצע פינדע פיר זיינע רוססען-פריינדליכע פאָליטיק.

אונד וויא וויט ביסמארק נאָך פאָר אייניגען וואָכען זיינען „סערוויליסמוס", זיינע „קנעכטישע אונטערווירפיגקייט" געגען רוסלאנד געטריעבען, דאס איזט דאָך צור גענינע בעקאננט. ביסמארק האט יא דיא פראָיעקטירטע הייראטה צווישען דער דייטשען פרינצעססין אירענע וויקטאָריא אונד דעם פרינצען אלעקסאנדער פאָן באטטענבערג געוואלטזאם הינטערטריעבען, איינציג אונד אללייז אויס דעם גרונדע, וויל דיעזער אין פעטערסבורג בעקאננטליך איינע אונבעליעבטע פערזאָנליכקייט איזט! פירסט ביסמארק ערקלערטע איינפאך, אונבעדינגט זיינען פאָסטען צו פערלאססען, ווענן דאס דייטשע קאיזערפאאר אויף דער דורכפיהרונג דיעזעס הייראטספראָיעקטעס בעשטעהען זאָללטע! אונד דער קראנקע קאיזער פריעדריך מוסטע נאכגעבען; ער מוסטע זיך פאָן זיינעם רייכס-קאנצלער, דען ער ליידער ניכט ענטבעהרען קאנן, פאָרמליך בעזיעגען לאססען, דאמיט מאן גאָטט בעהיטע אין פעטערסבורג ניכט איינען אונאנגענעהמען איינדרוק מאכע! זאָ וויט גינג דיא אונטערווירפיגקייט אונטער דען וויללען אונד אינטער דיא לוינע דעם רוסישען קאיזערס אלעקסאנדער! אונד נון האט דער פאָליטישע ווינד פלאָטצליך איינע ענטגעגענגעזעטצטע ריכטונג גענאָממען! מאן איזט נאכגעראדע בעשטרעבט, דיא האָהען העררען אים רוסישען רייכע צו קראָנקען, דאמיט זיא וויססען, דאס דייטשלאנד איינע גראָסמאכט איזט, דיא מיט זיך ניכט „באללען שפיעלען" לאססען ווילל; נור זאָ קאָנטע עס קאָממען, דאס דיא דייטשע רעגיערונג דיא איינפוהר רוסישען געטריידעס אונמאָגליך מאכען וויל! דייטשלאנד האט אויך ביזהער בערייטס איינען רעכט האָהען געטריידע-צאָלל. נאָך יעדעם נאָך דייטשלאנד איינגעפיהרטען מעטערצענטנער געטריידע מוסטען 5 מארק אלס צאָלל ענטריכטעט ווערדען! — דיעזער צאָלל בעשאָדיגט ניכט בלאָס רוסלאנד, זאָנדערן אין גלייכער וויזע אויך עסטערייך-אונגארן, דא אויך לעטצטערער שטאאט זיין געטריידע עקספאָרטירען מוס. אללייז יעטצט וויל דייטשלאנד עבען אויסשליעסליך אויף רוסישעס געטריידע איינע צאָלל-ערהאָהונג אום 10 פערצענט איינפיהרען. אנשטאטט 5 מארק, זאָלל רוסלאנד פיר זיין געטריידע נונמער 7 מארק 50 פפעניג ענטריכטען מיססען! דא ווירד רוסלאנד איינע שווערע קאָנקוררענץ צו בעשטעהען האבען מיט דעם עסטערייכיש-אונגארישען אונד דעם רומאָנישען געטריידע! — דיעזע אָהרפייגע נון, דיא דעם רוסישען רייכע פאָן ביסמארק פערזעטצט ווירד, איזט איינע עמפפינדליכע, יא איינע פערניכטענדע, דא רוסלאנד אונבעדינגט צוזאממענברעכען מוס, ווענן עס פיר זיינע מאססענהאפטען באָדען-פראָדוקטע קיין אבזאטץ-געביעט פינדעט!

דיעזע אָהרפייגע ווירד דאָך ניכט אָהנע אללען גרונד געגען רוסלאנד געפיהרט. דיעזעס רוסלאנד מוס פיעל, זעהר פיעל געגען דען וועלט-פריעדען געזינדיגט האבען. ווענן פירסט ביסמארק זיך פלאָטצליך דאצו אויפגעראפפט האט, איהם זיינע שטארקע אייזערנע פויסט צו צייגען!

טהאטזאכע איזט עס, דאס רוסלאנדס וויהלעריען אויף דער באלקאן-האלב-אינזעל ניכט אויפהאָרען, וואָדורך דער וועלט-פריעדע בעדראָהט ווירד. ערסט יינגסט איזט אין דיא הערצעגאָווינא איינע צאהלרייכע רייבער-באנדע אויס מאָנטענעגראָ איינגעבראָכען, דיא אבער ניכט בלאָס רויבען וואָללטע, זאָנדערן דיא געזאממטע בעפאָלקערונג צום אויפשטאנדע געגען עסטערייך-אונגארן פערהעטצען. ניעמאנד צווייפעלט דאראן, דאס דיעזע רייבער-באנדע אים אויפטראגע רוסלאנדס איהר פערברעכערישעס פאָרהאבען אין דער הערצעגאָווינא טרייבט. אונד דיעס איזט דער הויפטגרונד, וועסהאלב דאס אונס פערבינדעטע דייטשלאנד ג ע ג ע ן רוסלאנד גראָללט, אונד אום עס צו ציכטיגען, דעססען געטריידע-איינפוהר צו פערניכטען זוכט.

ביי אונס אין עסטערייך-אונגארן איזט מאן איבערצייגט, דאס דיעזער צושטאנד ניכט לאנגע דויערן קאנן אונד עס באלד צום קריעגע געגען רוסלאנד קאָממען מוס. דעסהאלב זוכט אונזער געמיינזאמעס קריעגס-מיניסטעריאום פאָר אללעם, דיא גאליצישען גרענצען פאָר איינעם רוסישען איבערפאללע צו שיטצען. זאָ ווערדען נון יענע 5 גאליצישע אינפאנטעריע-רעגימענטער, וועלכע געגענוואָרטיג אין וויען אונד אין איניגען שטאָדטען ניעדער-עסטערייכס גארניזאָנירען, נאָך איהרער גאליצישען היימאטה פערלעגט. זייט 6 מאָנאטען ווארדען צו דיעזעם צוועקע אין גאליציען צאהלרייכע קאסערנען, שטאללונגען אונד מאגאציגע הערגעריכטעט. מאן זיעהט אלזאָ, דאס זייטענס אונזערעס געמיינזאמען קריעגס-מיניסטעריאומס אללעס געשיעהט, אום דיא גרענצען געגען איינען רוסישען איבערפאלל, דער דאָך שטינדליך פערזוכט ווערדען קאנן, נאָך מאָגליכקייט צו שיטצען.

אים צוזאממענהאנגע מיט דיעזען פאָרזיכטס-מאסנאהמען געגען רוסלאנד שטעהט אויך דיא מעלדונג, דאס אונזער קאיזער-קאָניג דעמנאָכסט, אנלאָסליך דער מאנאָווער אין באָלאָגנא, דעם איטאליענישען קאָניג הומבערט איינען בעזוך אבשטאטטען ווירד. עס איזט בעקאננט, דאס איטאליען דעם עסטערייכיש-אונגאריש-דייטשען בינדניססע זיך אנגעשלאָססען. דיעזער אללערהאָכסטע בעזוך האט דען צוועק, איטאליען צו איינעם נאָך פעסטערען אנשלוס אן דיעזעם בינדניס צו בעוועגען, דאמיט אים פאללע איינעס קריעגעס ד ר י י א שטאאטען: עסטערייך-אונגארן, דייטשלאנד אונד איטאליען, איהרע געזאממט-קראפט געגען רוסלאנד אויפביעטען קאָננען!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (צור ראבבינער-וואהל.) דיעזער טאגע היעלט דער גראָסע אויסשוס דער היעזיגען אויטאָנאָמען אָרטה׳ געמיינדע איינע זיטצונג אב, אין דער דיא עהרווירדיגען ראבבינער פאָן אונגוואר אונד גראָסווארדיין פיר דען היעזיגען ראבבינער-פאָסטען קאנדידירט ווארדען, וואָביי אויף ערסטערען 14, אויף לעטצטערען דאגעגען 10 שטיממען ענטפיעלען. לויט געמיינדע-שטאטוטען מוס בינגען 4 וואָכען איינע גענעראל-פערזאממלונג איינבערופען ווערדען בעהופס פאָרנאהמע דער ד ע פ י נ י ט י וו ע ן ראבבינער-וואהל!

* (איין יידישער אָרטס-ריכטער.) אויס קאָשוי (ביא גאָללניטץ) ווירד אונס בעריכטעט: טראָטץ דער אנטי-סעמיטישען שטראָמונג אונזערער צייט ווארדע אים אָרטע ב א ל פ א ט א ק (שאראָשער קאָמיטאט) אם 15. דיעזעס דער דאָרטיגע יידישע איינוואָהנער, הערר יאָזעף ש ט י י נ ב ע ר ג ע ר, איינשטימיג צום אָרטס-ריכטער געוואָהלט. עס ניבט מיטהין גאָטטלאָב נאָך אימער אָרטשאפטען, וואָ דיא פערדיענסטע איינעס יודען דיא געביהרענדע ווירדיגונג אונד ווערטהשאָטצונג פינדען!

* (איינע וואָהלטהאָטיגע יידישע פרויא.) נאמענס שטאָלצער, שטארב דיעזער טאגע אין שאָיטאָר (זאלאער קאָמיטאט). דא דאָרט קיין יידישער פריעדהאָף פאָרהאנדען, מוסטע דיא לייכע נאָך זאלא-עגערסעג געבראכט ווערדען. דיא אָרטס-רעפרעזענטאנץ פאָן שאָיטאָר ענטזענדעטע נון איינענס דעלעגירטע נאָך זאלא-עגערסעג צור טהיילנאהמע אן דעם לייכען-בעגאָנגניססע דיעזער וואָהלטהאָטיגען י י ד י ן. עס איזט האָבסט ערפרייליך, דאס נונמעהר אויך אים זאלאער קאָמיטאט, וואָ בעקאננטליך דיא גראָסליכסטען יודען-קראוואללע שטאטטגעפונדען, פלאָטצליך זאָלך פריינדליכע געזיננונגען זיך קונדגעבען פיר איינע פערדיענסט-פאָללע יידישע פרויא.

* (בישאָף אונד יודע.) דער וואיטצנער ערצ-בישאָף, הערר קאָנסטאנטין ש ו ס ט ע ר, בעזוכטע דיעזער טאגע דאס וואיזענהויז אין ניי-פעסט. דער יידישע אינשפעקטאָר דער אנשטאלט, דער גלייכצייטיג אויך מיטבעגרינדער דערזעלבען איזט, היעלט אן דען האָהען קירכען-פירסטען איינע רעכט ווארמע בעגריסונגס-אנשפראכע. דער ערצ-בישאָף וואר פאָן דען געהאָרטען וואָרטען זאָ גערידהרט, דאס ער דען שפרעכער אומארמטע אונד הערצליך קיססטע. — דיעזער קוס, דען איין קאטהאָלישער קירכען-פירסט איינעם י ו ד ע ן געשפענדעט, דירפטע אין אנטי-סעמיטישען קרייזען קוים איינען גינסטיגען איינדרוק מאכען.

* (דער יידישע געריכטסראטה.) הערר דר׳ מארקוס ק ע ר י (פריהער ווייס), דער זייט מעהרערען יאהרען ביי דער קרימינאל-אבטהיילונג דעם בודא-פעסטער קאָניגליכען געריכטס-האָפעס פונגירט, האט מיט בערופונג אויף זיינע „צעררישטעטע געזונדהייט" ביים יוסטיץ-מיניסטעריאום אום זיינע פענזיאָנירונג אנגעזוכט. — עס איזט דיעס אום זאָ בעדויערליכער, אלס הייטציטאגע ליידער נאָך אימער נור וועניגע יידישע רעכטסגעלעהרטע עקסיסטירען, וועלכע אָרדענטליכע מיטגליעדער איינעם געריכטס-האָפעס זינד!

דיעזעם בלאטטע ליעגט דיא זעכסאונדצוואנציגסטע ליעפערונג דעם ווערקעס: „דער גייסט דעם תלמוד" ביי.

.אונטער דען געגענווארטיגען פערהאלטניסען ווירד עס דען איזראעליטען דעם היילינגען לאנדעס פאסט אונמאגליך, איהר „בראד" זעלבסטשטאנדיג אין עהרענהאפטער וויזע צו פערדיענען. — פיר דען „יוגענד-אונטעררכט" איזט אין האכסט מאנגעלהאפטער ארט געזארגט; דיא ארבייטער זינד מייסט אונפאללשטאנדיג אויסגעבילדעט; זיא זינד אונצורייכענד מיט ווערקציינגען פערזעהען, אונד עס פעהלט איהנען דער אבזאטץ פיר איהרע פראדוקטע. דאהער וואר דאס ערפרייליכע בעשטרעבען, דאס זיך אין דער לעטצטען צייט אונטער דען איזראעליטען פאלאסטינאס געלטענד מאכטע, זיך איינען „זעלבסטשטאנדיגען בראד-ערווערב" צו זיכערן, ביזהער ניכט פאן דעם געוואונשטען ערפאלגע בעגלייטעט, אונד נאך אימטער זינד דיא מייסטען דערזעלבען דארויף אנגעוויעזען, אין איהרעם עלענד דיא הילפע איהרער אויסווארטיגען גלויבענסגענאססען אין אנשפרוך צו נעהמען."

„אום נון דעניעניגען פאלאסטינאישען גלויבענסברידערן, דיא אונטער דיעזען טרוריגען פערהאלטניססען ליידען, צו הילפע צו קאממען, האט זיך אונזער פעראיין געבילדעט. ער אונטערשטיטצט דעמגעמאס אים בעדירפניספאללע:

1) דיעיעניגען, וועלכע זיך דיא בעפאהיגונג צום „זעלבסטשטאנדיגען לעבענס-אונטערהאלט" אנאייגנען וואללען,

2) געווערבע-טרייבענדע אללער ארט אין איהרעם ערווערב,

3) שאן בעוואהרטע אונטערנעהמונגען אונד אנשטאלטען, דיא דיא גייסטיגע אונד מאטעריעללע העבונג אונזערער גלויבענס-גענאססען אין פאלאסטינא בעצוועקען, צום ביישפיעל שולען, וואיזענהייזער, שפיטאלער או״זוו."

„דירעקטע געלד-אונטערשטיטצונגען זאללען אין דער רעגעל נור אן דיעיעניגען געגעבען ווערדען, דיא לאנגערע צייט אים היילינגען לאנדע אנזאססיג זינד, אונד צוואר ענטוועדער אן זאלכע, דיא דורך אלטער, קראנקהייט אדער דערגלייכען אן דער געווינגונג איהרעס לעבענס-אונטערהאלטעס בעהינדערט זינד, אדער אן הערפארראגענדע ווירדיגע „תלמוד-געלעהרטע", וועלכע קיינע סובסיסטענצמיטטעל בעזיטצען."

„קיינע נאציאנאליטאט אונטער דען איזראעליטען דעם היילינגען לאנדעס איזט פאן דען וואהלטהאטען דעם פעראיינס אויסגעשלאססען."

„דיא טהאטיגקייט דעם פעראיינס בערוהט אויף דען פרינציפיען דעם „איבערליעפערטען יודענטהומס."

„דיא לייטונג דעם פעראיינס געשיעהט פאן א י ר א פ א אויס."

„צור ענטגעגעננאהמע אונד בענוטצונג פאן געזוכען, זאוויא צור אויספיהרונג דער פערפיגונגען דעם פארשטאנדעס, ווערדען לאקאל-קאמיטעס אין פאלאסטינא געבילדעט, דערען טהאטיגקייט דער פארשטאנד אין געאייגנעטער וויזע איבערוואכט."

„מיטגליעד דעם פעראיינס קאנן יעדער איזראעליטע ווערדען, דער זיך צו איינעם יאהרעסבייטראג פאן מינדעסטענס 5 מארק אויף דריא יאהרע פערפפליכטעט."

„דיעס זינד דיא גרונד-ציגע אונזערעס ווערקעס, דערען געגויערע פעסטשטעללונג דורך איין שטאטוט אין באלדע ערפאלגען זאלל."

„וויר גלויבען אבער שאן יעטצט, אן אללע אונזערע האכהערציגען גלויבענס-ברידער דיא אויפפאדערונג ריכטען צו זאללען, אונס דורך איהרע טהאטיגע מיטווירקונג אין אונזערער ארבייט צו אינטערשטיטצען, פאן דער וויר פיר דיא וואהלפאהרט דער איזראעליטען דעם היילינגען לאנדעס דאס בעסטע ערהאפפען."

ראבבינער דר׳ ה י ל ד ע ס ה י י מ ע ר אין בערלין, פארזיטצענדער דעם קאמיטעס."

— — —

וויר געשטעהען עס אפפען, דאס וויר אונס ביז דער פרינציפיעלל פאן דען אנגעלעגענהייטען דעם היילינגען לאנדעס ענטשידען פערנע היעלטען, עס איזט געוויס זעהר פערדיענסטליך, אונזערען ארמען ברידערן אים היילינגען לאנדע יעדע מאגליכע אונטערשטיטצונג אנגעדייהען צו לאססען. דאך הערשט צווישען אונטערשטיטצונג אונד אונטערשטיטצונג איין הימטעל-וויטער אונטערשיעד אב. ווענן וויר איינען ארמען גלויבענס-גענאססען פארט אונד פארט אונטערשטיטצען, דאמיט ער זאממט פאמיליע ניכט הונגערס שטערבע, זא איזט דיעס אינשטרייטיג איין גראסעס פערדיענסט. אום וויא פיעל העררליכער איזט יעדאך אונזער פערדיענסט, ווענן וויר אונזערען גלויבענס-ברודער אין דיא לאגע פערזעטצען, דאס ער זיין בראד זעלבסטשטאנדיג זיך ערווערבע, אום ניכט פארט אונד פארט אויף אונזערע אונטערשטיטצונג, אויף דאס „בעשאמענדע אלמאזענ-נעהמען", אנגעוויעזען צו זיין. אונזערע היילינגע „תורה" איזט מיט דער „אונפרוכטבארען" אונטערשטיטצונג דעס אלמאזענ-געבענס ניכט צופריעדען. דא הייסט עס פיעלמעהר: „ווענן דיין ברודער פעראמט אונד זיינע קראפט וואנקענד ווירד, זא האלטע איהן אויפרעכט, דען פרעמדען אונד דען אינזאססען, דאמיט ער מ י ט ד י ר לעבע!"*) וויר דירפען עס מיטהין ניכט דארויף אנקאממען לאססען, דאס אונזער ארמער ברודער שטעטס פ א ן א ו נ ס, דאס הייסט: פאן אונזערער פארטוואהרענדען אונטערשטיטצונג לעבע, זאנדערן איזט עס אונזערע פליכט, דאהין צו ווירקען, דאס ער מ י ט א ו נ ס, דאס הייסט: דורך איינען זעלבסטשטאנדיגען ערווערב, לעבען קאננע!

אונד עבען דיעזער פונקט בליעב ליידער ביזהער גאנצליך אונבעאכטעט. פיעלע הונדערטטויזענדע וואנדערטען יאהרליך נאך פאלאסטינא, אהנע דאס היעדורך ווייטערעס אנגעשטרעבט ווארדע, אלס דיא ארמען לייטע אים היילינגען לאנדע פאר איינעם מאמענטאנען הונגער-טאדע צו שיטצען. דאס אויך דיעזעס ציעל נור האלב אונד האלב עררייכט ווארדע, איזט ליידער זאטטזאם בעקאננט. דאך דיא ארט אונד וויזע דער פערטהיילונג דער נאך פאלאסטינא געזענדעטען שפענדען בילדעט יא איינען וואונדען פונקט, דען וויר יעטצט ניכט בעריהרען מאגען. אללײן זעלבסט אים פאללע דיא פערטהיילונג וואהרע איינע קארעקטע אונד געוויססענהאפטע, זא מיסטע ד י ע ז ע ר מאדוס איינער פארטוואהרענדען אונטערשטיטצונג דענגאך אלס האכסט צ ו ו ע ק ו ו י ר ד י ג בעצייכנעט ווערדען! ניכט דאדורך קאננען וויר אונזערער פפליכט דען ארמען גלויבענס-גענאססען אים היילינגען לאנדע געגענאיבער פאלל אונד גאנץ גענינגען, אינדעם וויר זיא צו „עוויגען בעטטלערן" דעגראדירען. ניין אונד טויזענדמאל ניין! וויר מיססען פיעלמעהר דאהין שטרעבען, אונזערען ברידערן אין פאלאסטינא אין דער וויזע הילפרייכע האנד צו ביעטען, דאס זיא אין דיא לאגע קאממען, זיך איינע זעלבסטשטאנדיגע עקסיסטענץ צו גרינדען, אום איהר בראד דורך איינענהאנדיגע ארבייט רעדליך אונד עהרענהאפט צו פערדיענען.

דיעזעס גאטטגעפאלליגע ציעל האט זיך נון דער פאן ראבבינער דר׳ הילדעסהיימער געגרינדעטע נייע פעראיין צור אויפגאבע געשטעללט. דיעזער פעראיין וויללל נעמליך זיינע אינטערשטיטצונג אנגעדייהען לאססען זאלכען פערזאנען, וועלכע זיך דיא נאטהיגע בעפאהיגונג אנאייגנען וואללען צור גרינדונג איינעס זעלבסטשטאנדיגען לעבענס-אונטערהאלטעס; פערנער וויללל ער געווערבע-טרייבענדע אין דעם בעטריעבע איהרעס געווערבעס אונטערשטיטצען; ענדליך ווירד דיעזער פעראיין אויך אללען אנשטאלטען, דיא אין דיענסטען אונזערער גלויבענס-ברידער אין פאלאסטינא שטעהען, וויא שולען, וואיזענ-הייזערן, שפיטאלערן או״זוו׳, איינע טהאטקראפטיגע אונטערשטיטצונג אנגעדייהען לאססען.

נון, דאס איזט איין פראגראמם, וויא עס אונזערע היילינגע „תורה" ווינשט. דיעזעס פראגראמם וויללל דאס גאטטליכע געבאט פערווירקליכען: דיין ברודער זאלל מ י ט ד י ר (וחי עמך!), ניכט אבער פ א ן ד י ר לעבען! דאס קאמיטע בעשטעהט אויס 20 מיטגליעדערן, דיא אבינגען „אויפרוף" אונטערצייכנעט האבען, אונד אונטער וועלכען אויך דער פערדיענסטרייכע בעצירקס-ראבבינער דר׳ ס א ל ו ו ע נ ד י אין דירקהיים (באיערן) זיך בעפינדעט; איין מאנן, דעם וויר דען עהרענ-טיטעל: „מאסף לכל המחנות" בייליגען מאכטען, דא ער אין ווירקליכקייט איין „זאממלער פיר אללע לאנער" איזט, דאס הייסט: ער זאממעלט שפענדען פיר אללע, אללע, פאן דערען דירפטיגקייט אונד ווירדיגקייט ער זיך איינמאל איבערציינגט האט!

וויר ווירדען עס מיט פרייריגער גענוגטהואונג בעגריסען, ווענן דיא עהרווירדיגען הערען אבערראבבינער צו פרעסבורג אונד אונגוואר נ״י, דיא אלס „נשיאי ארץ ישראל" איהרער היילינגען אויפגאבע מיט ריהמליכעם אייפער אבליעגען, דעם אין רעדע שטעהענדען פעראיינע זיך אנצושליעסען פעראנלאסט פיהלטען. זיא ווירדען היעדורך פיר איהרע גאטטגעפאלליגע טהאטיגקייט איינע ענטשידען פעסטערע אונד זעגענסרייכערע גרונדלאגע געווינגען; זיא ווירדען וועזענטליך דאצו בייטראגען, דאס וויר ניכט אימטער פאן דען ע נ י י ארץ הקדושה, זאנדערן ענדליך איינמאל איינפאך פאן דען ב נ י ארץ הקדושה שפרעכען קאננען! זעהען וויר דאך, דאס אונזערע ברידער אים היילינגען לאנדע, ניכט וויא ביזהער, אויסשליעסליך פ א ן א ו נ ס, זאנדערן מ י ט א ו נ ס לעבען זאללען! (וחי עמך!).

בודא-פעסט, ד׳ בהעלותך תרחם ציון לפ״ק.

ם. ע ה ר ע נ ט ה י י ל.

*) וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך. (ויקרא קאפיטעל כ״ה פסוק ל״ה.)

☛ (עכטער סורראנאט-קאפפע) אין פארצינגליכסטער קוואליטאט אונד „בהכשר גמור" איזט איינציג אונד אללײן צו בעציעהען אויס דער פאבריק דעם ר׳ משה ב ע ק אין ער-מיהאליפאלווא בייא דעברעצין. 10—5

נ ע ש ע פ ט ס-ב ע ר י כ ט.

נעטריידע-געשעפט פאם 23. מאי.

דאס אויסגעבאט אין ווייצען וואר הייטע גוט, דיא קויפלוסט גינסטיג. — עס ווארדען 12,000 מעטערצענטנער צו נאכשטעהענדען פרייזען פערקויפט.

[illegible]	ווייצען			
	באטשקאער	פעסטער ב׳	טהיים	ווייסענבורג
	פרייז פער 100 קילאגראמם			
75	—.— —.—	—.— —.—	—.— —.—	—.— —.—
76	—.— —.—	—.— —.—	—.— —.—	—.— —.—
77	7 15 – 7.20	7.05 – 1 10	7.05 - 7.10	7.10 7 15
78	7.25 – 7.30	7.15 – 7.20	7 15 - 7 20	7.15 – 7.20
79	7.35 - 7.50	7.25 – 7.30	7.25 – 7.80	7.25 – 7.30
80	7.35 – 7.40	7.30 – 7.35	7 30 - 7.35	7.30 7.35
81	7.40 – 7.45	7 35 – 7.40	7.35 – 7.40	7,35 – 7.40

ק א ר ן פאן 5 גולד׳ 70 קר׳ ביז 5 גולד׳ 30 קר׳.

ג ע ר ס ט ע פוטטער פאן 5 גולד׳ 35 קר׳ ביז 5 גולד׳ 45 קר׳. ברעננער פאן 5 גולד׳ 65 קר׳ ביז 6 גולד׳ 40 קר׳. ברויער פאן 6 גולד׳ 50 קר׳ ביז 7 גולד׳ — קר׳.

ה א פ ע ר. פאן 5 גולד׳ 05 קר׳ ביז 5 גולד׳ 45 קר׳.

קו ק ו ר ו ץ. פאן 6 גולד׳ 25 קר׳ ביז 6 גולד׳ 30 קר׳. — באנאטער פאן 6 גולד׳ 30 קר׳ ביז 6 גולד׳ 35 קר׳.

ט ע ר מ י נ-ג ע ש ע פ ט וואר גוטער פערקעהר, עס ווארדע געהאנדעלט:

ו ו י י צ ע ן פער הערבסט 7 גולד׳ 53 קר׳. — פער פריה-יאהר 7 גולד׳ 14 קר׳.

וויענער שלאכט-פיעהמארקט.

דער אויפטריעב צום וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 22. דיעזעס בעטרוג 4801 שטיק. דאפאן ווארען: 2188 אונגארישע, 1107 פאלנישע, 1506 דייטשע. דארונטער 811 שטיק בינדלפיעה. מאן בעצאהלטע: אונגארישע אכסען פאן 49 ביז 58 גולד׳, גאליצישע פאן 48 ביז 55 גולדען, דייטשע 50 ביז 60 גולד׳ — קר׳, שטיערע אונד קיהע פאן 43 ביז 51 גולד׳, אללעס פער 100 קילאגראמם שלאכטגעוויכט.

בריעפע דער רעדאקציאן.

להרב המא״הג הצדיק מו״ה מ׳ וו׳ בירושלים תובב״א: לכל השנה ור״ל. — הערדן יאזעף פ׳ אין באריש-פ׳: ווענן אין איהרעם ארטע איינע סינאגאגע פארהאנדען, מוס דיא פערקינדיגונג ד א ר ט פארגענאממען ווערדען. נור ווענן דיא ברויט זעכס וואכען הינדורך אין ווערעבעלי וואהנט, קאנן דיא פערקינדיגונג אין ווערעבעלי שטאטטפינדען. — הערדן ה׳ ל׳ אין בראשא: אויס פערזעהען איזט דיעזע ציעהונג בייא אונס ניכט פעראפפענטליכט ווארדען.

אללע צושריפטען, זענדונגען אונד בעשטעללונגען, זאוויא פרענומעראציאנס-געלדער פיר דיא „נייע יידישע פעסטער צייטונג" בעליעבע מאן צו אדרעססירען אן:

מאריץ בוריאן אין בודא-פעסט.

Moritz Burian in Budapest.

דיעזע איינפאכע אדרעססע גענינט פאללקאממען אונד איזט איינע גענויערע בעצייכנונג אוננאטהיג.

א נ צ י י ג ע.

פאם 1. נאוועמבער 1888 אב, איזט אין ש י ש ו י, נייטראער קאמיטאט איין שאנק-רעגאל מיט וואהנונג אונד נעבענ-געביידען צו פערפאכטען. — רעפלעקטירענדע ווערדען ערזוכט, זיך צו ווענדען אן דיא

3—3

Gutsverwaltung in Sissó (Neutraer Comitat.)

Budapest 1888 Druck und Eigenthum v. MORITZ BURIAN Für die Redaction verantwortlich M. EHRENTHEIL.

אויפקלעבע; וועגן צום ביישפּיעל 33 קרייצער צו
בעצאהלען זינד, געשעהע דיעס דורך ציכען אים
ווערטהע פאָן 30 אונד 3 קרייצער.

• (איין אנטי-סעמיטישער מאר-
קווי.) אוים פאריז ווירד געמעלדעט: „פאָר איני-
גען מאָנאטען קינדיגטע דער מארקווי פאָן שאנ-
טאללע אין דען ציטונגען אן, דאס ער איינען
טהייל זיינעס, נאָכסט פאריז געלעגענען שלאָססעס
איבער דען זאָממער צו פערמיעטהען וויגשע. דער
באנקיער ראדאָט זעטצטע זיך מיט דעם מארקווי
שריפטליך אין פערבינדונג אונד מיעטהעטע ענדליך
דען פערפיגבארען טהייל דעם שלאָססעס פיר זיך
אונד זיינע פאמיליע איבער דען זאָממער אום צוויי-
טויזענד פראנקס, אונד זאנדטע זאָגלייך איינע אנ-
צאהלונג. אנפאנגס מאי וואָללטע דער באנקיער
דאס שלאָס בעציעהען, דא זאגטע איהם דער מאר-
קווי, דער פערטראג זייא אונגילטיג; ער האבע
ניכט געוואוסט, דאס דיא פאמיליע ראדאָט „מאָ-
זאישער רעליגיאָן" זייא, אונד ער וואָללע ניכט לי-
טע דיעזעס שטאממעס אים שלאָססע זיינער פאָ-
טער בעהערבערגען! — דיא זאכע קאם פאָר גע-
ריכט, אונד דיא ריכטער ענטשיעדען, דאס דיא „קאָנ-
פעססיאָן" בייא איינעם מיעטה-פערטראגע קיינע
ראָללע שפּיעלע! יא, איינער דער ריכטער זאגטע
דעם מארקווי שטרענגע: „זיא זאָללטען זיך שאָ-
מען, זאָלכע מיטטעלאלטערליכע געזיננונגען צו
פערראטהען! דיא יידישע פאמיליע ראדאָט, דיא
עס דורך אינטעלליגענץ אונד פלייס צו איינעם פער-
מאָגען געבראכט, שטעהט מיינעם עראכטענס האָ-
הער, אלס דיא פאמיליע שאנטאללע, דיא
איהר ערבע בייא שפּיעל אונד וויבערן פערשליי-
דערט!" — (מאן זיעהט, דאס אויך פאריז זיינען ריט-
טער פאָן שאָנערער האט, נור דאס ער דאָרט צו-
פאָלליג מארקווי פאָן שאנטעללע הייסט!)

• (מיניסטעריעללע ענטשיידונג
אין איינער רעגאלע-אנגעלעגענ-
הייט.) אוים ניטרא ווירד אונס געמעלדעט: „דער
יידישע קיפמאנן מאקס פריינד אים בענאכ-
בארטען דאָרפע מאָטשאָנאָק ערווארב אים יאהרע
1887 דיא קאָנצעססיאָן צום „ענגראָס-פערקויפע" פאָן
שפּיריטואָזען אין מאָטשאָנאָק. דא ער דיא וואארע
בעדייטענד וואָהלפיילער בערעכנעטע, וואר נאטיר-
ליך דער צודראנג דער קייפער איין זאָלכער, דאס
דער רעגאליען-פאָכטער זיך ארג בעדראָנגט פיהל-
טע. ער ערשטאטטעטע געגען פריינד דיא אנציגע
אויף „רעגאלע-פערקירצונג", אונד דער שטוהלריכ-
טער פעראורטהיילטע העררן פריינד, וויל ער דיא
„האנדעלס - געריכטליכע פראָטאָקאָללירונג" ניכט
נאכוויזען קאָנגטע; פערנער וויל ער שפּיריטוס אונ-
טער דעם פאָרגעשריבענען גראדע פערקויפטע, אונד
ענדליך וויל דיא צייגען אויסזאגטען, דאס דיא קיי-
פער דיא געקויפטע וואארע אונטער זיך אין „קליינע-
רען קוואנטיטאָטען" פערטהיילען — צו איינער געלד-
שטראפע אונד צור „קאָנפיסקאציאָן דער פאָררא-
טהע". — אויף רעקורס זיינעס פערטהעטערס בע-
שטאָטיגטע דער וויצעגעשפאן ניכט נור דען בעשייד
דעס שטוהלריכטערס, זאָנדערן אָרדנעטע זאָגאר
דיא קאָנפיסקאציאָן „אללער וואארען" דעס געקלאָג-
טען אן, דער פערוואלטונגס-אויסשוס בעשראָנקטע
דאנן דיא קאָנפיסקאציאָן אויף דיא „אם צאפּפען"
בעפינדליכען געטראָנקע.—דיעזער טאגע לאנגטע נון
דיא מיניסטעריעללע ענטשיידונג אין דיעזער אנגע-
לעגענהייט העראב, וואָנאך דער קאָניגליך אונגארי-
שע מיניסטער פיר אקערבוייא, האנדעל אונד געווער-
בע, אים איינפערשטאָנדניססע מיט דעם מיניסטער
דעס איננערן, דיא בעשיידע אללער דרייא אונטערען
אינשטאנצען קאססירט, אונד העררן פריינד פאָן דער
אנקלאגע אונד דערען פאָלגען ענטהאָב. דיעזע
מיניסטעריעללע ענטשיידונג בערוהט אויף דער בע-
גרינדונג, דאס דער פאָרליעגענדע פאלל איינע רע-
גאליען-פערקירצונג ניכט בילדע, וויל דער „ענגראָ-
סיסט" בוים פערקויפע פאָן שפּיריטואָזען נור אן דאס
מאס (נעמליך מינדעסטענס 50 ליטער), ניכט אבער
אן איינען בעשטיממטען גראד דער וואארע געבונ-
דען איזט, צווייטענס וויל איינע האנדעלסגעריכט-
ליכע פראָטאָקאָללירונג נור פיר שפּעצעריי. אונד
געמישט-וואארענהאָנדלער, ניכט אבער פיר „ענגראָ-
סיסטען" פאָרגעשריעבען איזט, אונד ענדליך וויל
דער אומשטאנד, דאס דיא קייפער דיא פאָן איהם
אין „פינפציג-ליטער-געבינדען" געקויפטע וואארע אונ-
טער זיך געטהיילט האבען, ניכט העררן פריינד אנ-
גערעכנעט ווערדען קאנן, דא דיא היעדורך פער-
איבטע רעגאליען-פערקירצונג נור דיעניגען בע-
לאסטעט, וועלכע דיא פערטהיילונג פאָרגענהמען! —
עבענזאָוועניג קאָננטע דיא בעהויפטונג דער אינטע-
רען אינשטאנצען אנגענאָממען ווערדען, דאס איין
דאָרף, וויא עס מאָטשאָנאָק איזט, ניכט אלס גע-
איגנעטער אָרט פיר איין „ענגראָס-געשאָפט" צו
בעטראכטען איזט. (מאן ערזיעהט אויס דיעזער ענט-
שיידונג דער רעגיערונג, דאס זיא דורכאוס ניכט
וויללענס איזט, דיא רעגאליען-אינהאבער אונד רע-
גאליען-פאָכטער אין איהרען בעזאָנדערן שוטץ צו
נעהמען! דיא רעגיערונג מאָכטע הערצליך פראָה
זיין, ווענן עס איהר ענדליך געלאָנגע, דיא רעגאליען-
אבלאָזונג דורכצופיהרען!)

• (איגנאץ העלפּי רייזט — אונד
טיסאָ ווירד בעגליקווינשט!) עס גיבט
געוויס ניכטס אונאנגענעהמערעס, אלס ווענן יעמאנד
אין דער מיטטע זיינער פארטייא ערשיינט אונד דא-
בייא דיא וואהרנעהמונג מאכען מוס, דאס דיעזע
פארטייא ניכט איהן, זאָנדערן זיינען געגנער
האָכלעבען לאָסט. דיעזע אונאנגענעהמע ערפאה-
רונג האט דער דעפוטירטע איגנאץ העלפּי, בע-
קאננטליך איין הערפאָרראגענדעס מיטגליעד דער
אייסערסט לינקען, אין זיינעם וואהלבעצירקע סעג-
וואר פאָר וועניגען טאגען ערלעבען מיססען. צו
פינגסטען וואר נעמליך העלפּי אים קרייזע זיינער
וואָהלער ערשיענען; זיא זאסען טרוליך בייזאממען
אונד היגגען אן דעם בערעדטען מונדע איהרעס דע-
פוטירטען, דער איהגען דיא פרינציפּיען דער איי-
סערסטען לינקען ערלייטערטע. דאראוף נון ערהאָב
זיך דער אייפריגסטע קאָרטעש דער אייסערסט לינ-
קען, הערר יאָהאנן פאפּ, אונד מיינטע, דער
„nagyságos ur" האבע וואָהל רעכט פיעל שאָנעס
געזאגט, איינעס אבער דאָך פערגעססען. אונד
דיעזעס זייא פאָלגענדעס: „וויא זעהר וויר אויך דיא
אונאבהאָנגיגקייט ליעבען, זאָ וואָרע דאָך דיא געמיינ-
דע טשאני, אין דער איך וואָהנע, אים פערגאנ-
גענען מאָנאטע פאָן דער איבערשוועממונג גאנץ
עלענדיגליך פערניכטעט וואָרדען, האָטטע ניכט דיא
רעגיערונג מיט געלד, ארבייטסקראפט אונד
וואָהלוואָללען געהאָלפען! איך ווינשע דאהער אוים
פאָללעם הערצען, דאס גאָטט אונזערע גוטע רע-
גיערונג, זאָוויא ניכט מינדער דען האָכגעבאָרענען
הערן קאָלאָמאן טיסאָ, לעבען לאססע! עליען!"
— אונד בעגייסטערט קלאנגען דיא גלאָזער צוזאמ-
מען.—אָהנע ערווידערונג דורפטע דער קלוגע העלפּי
דיעזע אונערוואַרטעטע ווענדונג ניכט לאססען. ער
זאגטע דאהער: „געוויס מאָגע הערר טיסאָ אלס
מענש, אלס פאמיליען-פאטער, אלס בירגער לע-
בען, ניכט אבער אין דער פאָליטישען שטעללונג,
דיא ער געגענוואָרטיג איננעהאט, ניכט אלס מיניס-
טער-פּרעזידענט!" — דאָך הערר פאפּ ערלייטערטע
נון דייטליך, וואס ער געזאגט, אינדעם ער פאָרט-
זעטצטע: „וויר ווינשען, דאס קאָלאָמאן טיסאָ ניכט
נור זאָ האָכלעבע, וויא דער הערר עס אויסגע-
שפּראָכען, זאָנדערן אויך אלס מיניסטער-פּרעזי-
דענט!" — אונד דיא טשאניער אייסערסטע לינקע
בעקראָפטיגטע דיא וואָרטע איהרעס רעדנערס, אינ-
דעם זיא דער געזונדהייט קאָלאָמאן טיסאָ'ס איין
ווייטערעס גלאז ווידמעטע. הערר העלפּי פאנד עס
נון פיר אנגעצייגט, צור טאגעסאָרדנונג איבערצוגע-
העו, וויל איינע נייע ערווידערונג זיינערזייטס דעם
מיניסטער-פּרעזידענטען אין דריטטעס „עליען" דער
וואָהלער איינגעבראכט האָטטע! דיעס איזט דיא
געשיכטע דעס פינגסט-וואונשעס דער אייסערסטען
לינקען פיר העררן פאָן טיסאָ! — מאן קאנן זיך
דענקען, וויא עס דעם ארמען איגנאץ העלפּי צו מו-
טהע וואר! ער ערשיען אין דער מיטטע זיינער איי-
סערסט לינקען וואָהלער, אום געגען טיסאָ איינע

אהמעט עפענדי אונד דער יונגע מאלער שטיעגען
היעראויף איינער נאך דעם אנדערן צום אויסגאנגע אינס פרייע
הינויף, ביז זיא איבער דיא טיעפע וויעדער אויף עבענען באָ-
דען געלאנגטען. טהיילנאהמספאָלל ריכטעטע זיך דער בליק
אהמעטס אויף דען פריינד, דער אין בעוועגטער שטיממונג
נעבען איהם וואנדעלטע.

„וואָצו זייד איהר ענטשלאָססען?" — פרוג ער דען
יונגען מאלער.

„איך געהאָרע נונמעהר גאנץ אייך אן, וואקערער
פריינד! (ענטגעגנעטע דיעזער) לעהרעט מיך אייערען גלוי-
בען, נאכדעם איך דען גלויבען אן מיינע ליעבע פערלאָרען,
אונד מאכעט אוים מיר, וואס איהר וואָללט — נור רעדן באָ-
דען ראָמס וויל איך ניכט מעהר אונטער מיינען פיסען הא-
בען — אונד מיינער פרעפעלפאָללען קונסט, דיא איין לאס-
טערהאפטעס וויב צור אנגעבעטעטען הימעלסקאָניגין ער-
העבען וואָללטע, וויל איך ענטזאגען — מאָגע איין גאנץ
נייעס לעבען מיר דען פריעדען מיינער זעעלע וויעדער
געבען!"

„בעדויערנסווערטהער יונגער מאנן! (ריעף אהמעט
געריהרט דען פריינד אומארמענד), איך וויל אייך וויא איי-
גען זאָהן פּפלעגען אונד ליעבען, אונד ווערדע איך אין
מיינעם הויזע, אין סאלאָניכי, איינע צופלוכט געוואָה-
רען, דיא איך נאך אייערעם בעליעבען ערהאָלונג אונד אר-
בייט ברינגען זאָלל. — צור קעננטניס דער לעהרע אונזערעס
מעססיאס שבתי צבי מיססען זיא דרייא יאהרע דער פּריפונג
אונד לייטערונג זיך אונטערציעהען — דאנן ערסט קאָננען
זיא אלס אונזער רעליגיאָנסגענאָססע אויפגענאָממען ווערדען.
— אויף איינעם לענקע איך איהר אוינענמערק — וויר לע-
בען נאך טירקישער זיטטע, אונד קיין פערקעהר מיט אנ-
דערן פרויען אלס דענען אונזערער פאמיליע איזט דאָרט
געשטאטטעט."

„מיינע נאטשין אונד מיינע טאָכטער פאטימע
זינד אין איהרעם „הארעם" (פרויענגעמאך בייא דען טירקען)
אונגאהבאר. ווערדען דיא פּריפונגס-יאהרע צו איהרען
גונסטען בעענדיגט זיין, זאָ וויל איך גערנע מיין ניאָסטעס
קליינאָד, מיינע רייצענדע טאָכטער פאטימע, איהנען צו איי-
גען געבען, אונד זיא זאָללען אין מיינעם הויזע, מיין זאָהן,
דיא שטיטצע מיינעס אלטערס ווערדען — ערקעננעט נון,
דאס איך ווירקליך גראָסעס מיט אייך אים זיננע פיהרע. —
איך בין דער בעניטערסטע אונטער מיינען ברידערן — דער
צעהגט', דען איך, אונזערען לעהרען געטרייא, יאָהרליך אן
אלמאָזען שפענדע, בעטראָגט צעהנטויזענד טירקישע פפונד
— מיינע שיפפע פערמיטטעלן איינען רייכען געשעפטספערקעהר
צווישען אָריענט אונד אָקצידענט (דאס הייסט: צווישען
מאָרגען- אונד אבענד-לאנד) — איך זעלבסט קאנן נור אים
זאָממער, ווענן אללעס ראָם פערלאססען, נאך הויזע רייזען,
אונד איינינע צייט דיא לייטונג מיינער געשאָפטע פיהרען. —
דאס אללעס, יונגער פריינד, זאָללען זיא קעננען לערנען,
ביז זיא בעפאָהיגט ווערדען, מיר צור זייטע צו שטעהען.
אונזער פערטראג זייא פאָן דען ריינסטען מאָטיווען דער
פריינדשאפט דורכדרונגען — דרייא יאהרע זינד קיינע אלל-
צוגראָסע פריסט. — געפאָללט עס איהנען נאך אבלויף דער-
זעלבען ניכט בייא אונס צו ווייליען, זאָ ווערדע איך זיא מיט
בעדויערן שיידען זעהען; ווערדע אבער דעננאָך דיא געליים-
טעטען דיענסטע רייכליך צו בעלאָהנען וויססען. — איין
פריינד זאָללען זיא מיר זיין — ביז זיא מיר איינסט מעהר
ווערדען קאָננען, נעמליך מיין זאָהן, זאָ עס גאָטטעס וויל-
לע איזט!"

„עדלער פריינד, מיין ערועטטער אונד וואָהלטהאָ-
טער! (ריעף שיאני יעטצט טיעף בעוועגט) איך שטעהע דא
וויא איין שוואנקענדעס ראָהר, אָהנע רעליגיאָזען האלט
אונד אללער הילפסמיטטעל בערויבט, וויל איך מיינער קונסט
צו ענטזאגען ענטשלאָססען בין. — זיא ביעטען מיר אין
רייכער פיללע אללעס דאס, וואס מיר מאנגעלט — וועלכע
בעדענקען זאָללטע איך נאָך העגען, אום איהנען, זייא עס
ביז אנס ענדע דער וועלט, זיא עס אויך אין דאס יענזייטס
איהרעס גלויבענס צו פאָלגען — איך געהאָרע איהנען אן
מיט לייב אונד זעעלע."

„זיא זאָללען דיעזען ענטשלוס ניע בערייען! (נאהם
אהמעט דאס וואָרט) אונד נון גילט עס, ראָם ראש אונד
אָהנע אייפזעהען צו פערלאססען, דענן צווייא ענטשיי-
טע ווערדען איהרע זיכערהייט אונד איהר לעבען בעדראָהען,
נעמליך: דיא קירכע, וועלכע זיא בערייטס אלס „איהרען
זאָהן" בעטראכטעט, אונד דיא גראָפין, וועלכע איהרע צו-
ריקגעוויעזענע ליעבע צו ראָכען פערשטעהט. — פאָר טא-
געסאנבריך ערווארטע איך זיא אין מיינעם האָטעל, אונד
איך ווערדע זיא אויף דער רייזע נאך גענוא בעגלייטען.
דאָרט ווערדען זיא זיך איינשיפפען אונד אין צווייא טאגען
אין סאלאָניכי לאנדען. איהר פערנערעס וואָהלערגעהען דאָרט
זאָלל מיינע אָבזאָרגע זיין." — — —

זיא וואָרען אים אייפריגעם געשפּראָכע וויעדער צור
שטאדט געלאנגט, אונד דיא קאלעשע, וועלכע זיא הערגע-
פאהרען, שטאנד אן דער עקע דער שטראסע.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

* (דער צושטאנד דעס דייטשען קאיזערס) איזט בערייטס זאָ גינסטיג, דאס ער געסטערן, 12 אוהר מיטטאג, דער טרויאונג זיינעס זאָהנעס היינריך מיט דער פּרינצעססין פאָן העססען פערזאָנליך בייוואָהנען קאָננטע. דיא אויפרעגונג, דיא מיט דער טהיילנאהמע אן דער טרויאונג פערבונדען וואר, האט אויף זיינע מאיעסטאֶט גאר קיינען שאֶדליכען איינפלוס געאיבט.

* (אין אנגעלעגענהייט דער וואהל דעס קרויז) אין דאָנוי-סערדאהעלי האט הייטע דאס צייגען-פערהאָר פאָר דער געריכטס-קאָממיסיאָן בעגאָננען.

* (נענען גראף סעטשעני אונד פרינץ ראָהאן,) וועלכע פאָר איינינען טאגען, וויא בערייטס געמעלדעט, שאָנער-שקאנדאלע מאכטען, ווארדע פאָרגעסטערן דיא פאָליצייליכע אונטערזוכונג בעענדעט. ביידע האָהען הערען בליעבען אונבעשטראפט, דא זיא נאכגעוויעזען, דאס זיא ניע צום אנהאנגע שאָנערערס געהאָרטען!

* (טרויריגעס געריכטס-וועזען אונד אבערגלויבע אין "בבל".) אוס באגדאד (בבל) ווירד איבער נאכשטעהענדען עמפאָרענדען פאלל בעריכטעט: פאָר קורצעם ווארדע היער דער דיענער מוסטאפא, דער זיינען הערען, איינען מאָהאממעדאנישען קויפמאנן, ערמאָרדעט האטטע, צו פינפצעהנ-יאָהריגעם שווערען קערקער פעראורטהיילט. דאגעגען רעקורירטע יעדאָך דיא איינציגע טאָכטער דעס קויפמאננעס אונד פאָרדערטע אלס גענוגטהואונג "דען קאָפּף" דעס מאָרדערס. איין קאיזערליכער בעפעהל ענטשיעד דענן, דאס דער מאָרדער דאס פריילין אום "פערצייהונג" צו ביטטען האבע. זאָללטע דיעזעלבע יעדאָך ניכט געוואָהרט ווערדען, זאָ מאָגע דער מאָרדער ענטהויפּטעט ווערדען (איינע היבשע קאיזערליכע ענטשיידונג דאס!) — דא נון דאס פריילין פאָן איינער פערצייהונג ניכטס וויססען וואָללטע, זאָ שריטט מאן צור עקסעקוציאָן (הינריכטונג). אויף וואונש דער ראכזיכטיגען דאמע ווארדע דאנן דער מאָרדער זאָגלייך אן דיא מויער זיינער צעללע געקעטטעט, דאמיט ער קיינען "זעלבסטמאָרד" בעגעהען קאָננע. — אין דיעזער מארטערפאָללען שטעללונג פערבליעב ער פאָללע דרייא טאגע. אלס שארפריכטער ווארדע נון איין מענש בעשטעללט, דעם מאן איינע בעלאָהנונג פאָן 50 גולדען צוזאגטע. דיא הינריכטונג פאנד אויף דעם אָפפענעם פלאטצע שטאטט, דער פאָללגעפּראָפּפט וואר פאָן נייגיעריגען, בעזאָנדערס פאָן יונגען פרויען, דא אים אָריענטע דער "אבערגלויבע" פערברייטעט איזט, דאס קינדערלאָזע פרויען, ווענן זיא איינער ענטהויפּטונג אנוואָהנען, באלד דארויף "מוטטער-פריידען" צו געוואָרטיגען האבען. אויך ווארען אויף דעם פלאטצע מעהרערע "טריבינען" (געשטעללע) פיר צושויער ערריכטעט. דער פערברעכער, דעססען אָבער-קאָרפּער גאנץ ענטבלאָסט וואר, ווארדע נון אן איינען נידריגען פּפלאָק געבונדען; גלייך דארויף טראט נון דער שארפריכטער הערבייא. טראָטץ וויעדערהאָלטער היעבע וואָללטע עס איהם, דא ער דיעס נאָך ניע פערזוכט האטטע, ניכט געלינגען, דען קאָפּף פאָם רומפּפע צו טרעננען. דא טויכטע ער, אום מוטה צו בעקאָממען, איינען פינגער אין דאס בלוט דעס מאָרדערס אונד בענעטצטע דאמיט זיינע ליפּפען. יעטצט ענדליך געלאנג עס איהם, זיינע גרויענהאפטע אויפגאבע צו לאָזען. גלייך דארויף שטירצטען זיך דיא טאָכטער דעס ערמאָרדעטען קויפמאננעס מיט איהרען אנפערוואנדטען אויף דיא לייכע, טויכטען איהרע פינגער אין דערען בלוט אונד בענעטצטען דאמיט "צור זינדען-פערגעבונג" איהרע ליפּפען. — דיעזע שרעקענס-סצענע האטטע נאָך איין טרויריגעס נאכשפּיעל. וואָהרענד נעמליך דיא ענטמענשטען וויבער איהרע האָנדע אין דעם בלוטע דעס הינגעריכטעטען באדעטען, בראך פלאָטצליך איינע דער צושויער-טריבינען איין, וואָבייא עס איינינע טאָדטע אונד מעהרערע פערוואונדעטע גאב. (זאָ זיעהעט אלזאָ נאָך הייטע אין "בבל" אויס. אין דיעזער פלוכבעלאדענען שטאדט, דערען קאָניג דען יידישען שטאאט צערשטאָרטע אונד דיא יודען אין דיא געפאנגענשאפט שלעפּפטע! אויף "בבל" לאסטעט זיכטליך דער פלוך גאָטטעס!)

* ("זאָננטאגס-רוהע".) דיא בודא-פּעסטער "גראָס-האָנדלער" האבען זיך שריפטליך פערפּפליכטעט, איהרע געשאָפטע פאָם 1. יוני ביז 15. יולי אן יעדעם זאָננטאגע דען גאנצען טאג איבער געשלאָססען צו האלטען. דיא דיעסבעציגליכע אורקונדע ווארדע אין דער קויפמאננס-האללע דעפּאָנירט. — נון איזט עס אבער בעקאננט, דאס דיא מייסטען גראָס-האָנדלער אין דער אונגארישען הויפּטשטאדט יודען זינד. אונד דיעזע ענטשליעססען זיך זאָ לייכטען הערצענס דאצו, וואָהרענד דער זאָממער-מאָנאטע דיא "זאָננטאגס-רוהע" איינצופיהרען, וואָהרענד זיא אם היילינען זאמסטאג יאהראוס, יאהראיין דיא געשאָפטע אָפּפען האלטען! נון, לעטצטערעס בילדעט איינע ענטווייהונג דעס סאבבאטה (חלול שבת); דאס אבער דיא יידישען גראָס-האָנדלער, וועלכע דען סאבבאטה אין זאָ אָפפענטליכער ווייזע דאס גאנצע יאהר הינדורך ענטווייהען, זיך זאָגאר פערפּפליכטען, דיא "זאָננטאגס-רוהע" איינצופיהרען, זאָ פעראיבען זיא הידורך איינע פלאגראנטע ענטווייהונג דעס גאָטטליכען נאמענס! (חלול השם!) וואס זאָלל דיא כריסטליכע בעפאָלקערונג צו דען יידישען קויפלייטען זאגען, וועלכע דען יידישע רוהע-טאג גראָבליך פערלעטצען אונד צור רעשפּעקטירונג דעס כריסטליכען רוהע-טאגעס זיך זאָגאר שריפטליך פערפּפליכטען! אונד דיעזע זויבערען העררען נעאָלאָגען קאָמפּפען אונד קאָמפּפען, דאמיט דער אונגאַרישע שטאאט דיא יידישע רעליגיאָן "רעציפּירע", דאס הייסט: דאס ער זיא געזעטצליך אנערקעננע! היעראויס ווירדע זיך דאנן דיא גלייכבערעכטיגונג דער יידישען רעליגיאָן מיט אללען איבריגען אים לאנדע פאָרהאנדענען קאָנפעססיאָנען פאָן זעלבסט ערגעבען! אבער דוא ליעבער הימעל! ווארום זאָללטע דער שטאאט דיעס טהון, נאכדעם ער דיא איבערצייגונג האט, דאס דיא יודען זעלבסט דען כריסטליכען רוהע-טאג ענטשיעדען האָהער שאָטצען אלס דען יידישען רוהע-טאג! — ניין, ניין! וואָללען וויר פאָן אויסען געאכטעט ווערדען, דא מיססען וויר פאָר אללעם אונס זעלבסט אכטען! וואָללען וויר, דאס דער שטאאט אונזערע רעליגיאָן רעשפּעקטירע, זאָ מיססען וויר זעלבסט דיעזעלבע רעשפּעקטירען. יענע לייטע יעדאָך, וועלכע דיא זאָננטאגס-רוהע האלטען, דיא זאמסטאגס-רוהע דאגעגען פערלעטצען, אונד דעננאָך ביים פארלאמענטע אום דיא "רעציפּירונג" (געזעטצליכע אנערקעננונג) דער יידישען רעליגיאָן פּעטיציאָנירען, זיא ערשיינען אלס רעליגיאָזע שווינדלער, אָדער אלס טאָללהייזלער!

* (איינע נייערונג אים פּאָסט- אונד טעלעגראפּפען-פערקעהר) טריטט אם 1. יוני אינס לעבען. פאָן דיעזעם טאגע אנגעפאנגען זינד, איינער פערפיגונג דעס קאָממוניקאציאָנס-מיניסטערס צופאָלגע, נאך געלד-בריעפען, פּאקעטען אונד טעלעגראממען דיא בעפאָרדערונגס-געביהרען, אינזאָפערן דיעזעלבען דען בעטראג פאָן 10 גולדען ניכט איבערשטייגען, ניכט באאר, זאָנדערן דורך אנקלעבען פאָן "פּאָסט- אונד טעלעגראפען-ווערטהצייכען" צו ענטריכטען. דיעס האט דער אויפגעבער זעלבסט צו בעזאָרגען, אונד צוואר בייא געוואָהנליכען אונד רעקאָממאנדירטען בריעפען, בייא אנווייזונגען אונד געלד-בריעפען אויף דער אדרעס-זייטע דעס קו-ווערטס מאָגליכסט אין דער אָבערען רעכטען עקע, אָדער ווענן דאָרט קיין רוים פאָרהאנדען, אויף דער געזיעגעלטען, דאס הייסט ריקוואָרטיגען זייטע דער זענדונג. — בייא געלד-בריעפען איזט דארויף צו אכטען, דאס אום יעדעס דער אויפצוקלעבענדען ווערטהצייכען איין רוים אים אומפאנגע פאָן 1 צענטימעטער פרייא בלייבע. דאס געלד מוס, אין איין "בעזאָנדערעס פּאפּיער" געשלאגען, אינס קו-ווערט געגעבען ווערדען; מאן בעניטצט דאצו אם בעסטען דיא פּאָסט-קו-ווערטס פיר געלד-בריעפע צו 1 קרייצער. עס איזט צו פערמיידען, דאס מאן צו פיעלע ווערטהצייכען

פּאָלליעטאָן.

דער יידישע מאלער.

— ערצאָהלונג אויס דעם יידישען לעבען —

פאָן בערנהארד איערבאך.

(10-טע פאָרטזעטצונג.)

"דיא אקטענשטיקע איבער דען פּראָצעס דער גראָפין טהערעזא שטעללע איך אלס געזאממעלטע בעווייזע איהרעס פערברעכענס פיר איינע וויילע צור דורכזיכט איך צו געבאָטע, דענן מאָרגען מיססען זיא וויעדער דאָרט זיין, וואָהער איך זיא ענטנאָממען!"

בייא דיעזען וואָרטען צאָג דער שפּרעכער אויס דער אומהיללונג איין בינדעל פּאפּיערע, דיא דער פיהרער אן אהמעט עפענדי איבערליעפערטע.

וואָהרענד דיעזער ענטהיללונגען וואר שיאני לייכענבלאס געוואָרדען, קאלטער שווייס בעדעקטע זיינע שטירנע.

עס וואר קיין צווייפעל מעהר! יענעס פרויען-צימער, דאס איהם אלס איין ענגעל דעס פּאראדיעזעס שיען, וואר לייבער איינע אויסגעבורט דער העללע.

יעטצט נאהטע זיך איהם זיין פריינד, אום איהם דיא פּאפּיערע צור פּריפונג צו איבערגעבען; אבער ער לעהנטע דיעס מיט דען וואָרטען אב: "גענוג! איך פיהלע דיא וואהרהייט דער מיר געמאכטען ענטהיללונגען!"

שיאני היעלט זיך מיהזאם אויפרעכט, אלס אבערמאלס דער אונבעקאננטע לייטער דער פערזאממעלטען זיינע העללע שטימע ערטאָנען ליעס:

"עס האט זיך אויך איין צווייטער געמעלדעט, אום דיא פערלאנגטען מיטטהיילונגען צו ערשטאטטען; ער טרעטע פאָר!" —

זאָפאָרט טראט איינע האָכגעוואכסענע געשטאלט אויס דעם קרייזע אונד שפּראך מיט אונפערקעננבאר פרעמדלאָנדישער אויסשפּראכע: "איך זעהע, וועלכען טיעפען איינדרוק אונזערע ענטהיללונגען אויף דען יונגען מאנן מאכטען, דער גלייך מיר, דיא גונסט איינער שאָנען פערברעכערין גענאָססען האט. אים פערפלאָססענען יאהרע ערפרייטע איך מיך דער ליעבע דיעזער זיטטענלאָזען פרויאָן, אָהנע איהר פאָרלעבען צו קעננען; דאָך רעכטצייטיג געווארנט, קאָננטע איך מיך נאָך דעם נעטצע ענטציעהען, וועלכעס מיר רעליגיאָן, עהרע אונד פערמאָגען גערויבט האָטטע. — מאָגע דער יונגע מאנן דארין איינען טראָסט פינדען, דאס איך דיעזעלבע זעלען-פּיין אונד הערצענס-פאָלטער ערדולדעטע, אונטער דער ער יעטצט ליידעט, אונד מאָגע ער דעם ענגלישען ערעלמאננע, דער דיעס אויסשפּריכט אונד בעטהייערט, פערטרויען שענקען!"

בייא דיעזען מאָנגליכען, אין טיעפער ערגריפענהייט געשפּראָכענען וואָרטען האטטע שיאני זיך מיט איינער ענערגישען בעוועגונג ערהאָבען, זיינע זעעלע האטטע דען מוטה דער ענטזאגונג געפונדען. ער פיהלטע, דאס ער, גלייך איינעם, דעם אבגרונדע ענטראָננענען, וויא איין מאנן, דעם זיינע עהרע האָך גילט, וויא זיין פאָרגאָנגער אין דער גונסט דיעזער פרויענצימער, האנדעלן מיססע.

אויס דעם בלייכען אנטליטץ דעס מאלערס בליטצטען דיא אויגען אין שפּאננונג אונד ערוועגונג. ער שריטט צו דעם רעדנער אונד רייכטע איהם מיט ווירדעפאָללער געבערדע דיא האנד, אינדעם ער שפּראך: "איך בין איהנען, מיין געעהרטער הערר, פיר איהרע אָפּפענען אונד טהיילנאהמספאָללען וואָרטע זעהר צו דאנקע פערפּפליכטעט, אונד איך בעדויערע, דאס דער וואהרהאפטע ערעלמאנן, דער זאָ געשפּראָכען, מיר אונבעקאננט בלייבען מוס!"

"ניין, מיין נאמע אונד ראנג, זאָלל דעם אויסגעצייכנעטען קינסטלער, פאָן דעם איך שאָן דעם לאָבעס גענוג געהאָרט, ניכט אונבעקאננט בלייבען!" — ערוויעדערטע דער ערעלמאנן, נאכדעם ער דען האָנדע-דרוק דעס מאלערס עמפּפאנגען.

בייא דיעזען וואָרטען דריקטע ער דיעזעם איינע קליינע וויזיט-קארטע אין דיא האנד, אינדעם ער אונטער אנדערעם זאגטע:

"זאָללטען זיא מיינער דיענסטע היער בעדירפען, אָדער אים זאָממער מיך אויף מיינען גיטטערן אין שאָטטלאנד בעזוכען וואָללען, זאָ ווירדע מיך דיעס הערצליך פרייען." — דיעס פיגטע ער הינצו, אונד נאָך איינער פערנייגונג טראט ער אין דען קרייז דער איבריגען צוריק.

"ברידער דער וואהרהייט אונד פרייהייט! (נאהם יעטצט אהמעט עפענדי דאס וואָרט) עמפּפאנגעט מיינען דאנק פיר אייער הילפרייכעס בעמיהען, דאס מיינעם פריינדע עהרע אונד לעבענס-גליק געררעטטעט האט; דאָך יעטצט געשטאטטעט, דאס איך אייערען בעראטהונגען ניכט פערנער בייוואָהנע, אום מיינעם פריינדע דאס געלייטע צו געבען."

דער לייטער דער פערשוואָרענען שפּראך מיט רוהיגער שטימע:

"איהר זייד ענטלאססען, שטערן דעם אָריענטעס!"